

svět katolickýma očima MONITOR

publicistický čtrnáctideník

ročník XVIII., číslo 4

21. 2. 2021 / neprodejné

Z OBSAHU	Pokoušení na poušti	04
	K postní době	06
	Biden chce svou vládu zahalit do pláště katolictví – nedovolme mu to	10

Foto: © Ivana Bužková / Člověk a Víra

Už máme dost

Začíná postní doba, a zdá se nám taková jiná v době různých omezení. Rezig-novaně máme pokušení se do ni vůbec nepouštět. Říkáme si: stejně je tolik restrikcí, zákazů, téměř deprese a já si mám ještě něco odříct? Ale půst není o odříkání. Benedikt XVI. řekl: „Smyslem pravého půstu je jíst pravé jídlo, kterým je plnění vůle Otce (srov. Jan 4,34). Protože Adam neposlechl Boží příkaz, aby nejedl ovoce ze stromu poznání dobra a zla, chce se věřící prostřednictvím půstu pokorně svěřit Bohu a důvěřovat v Jeho dobrotu a milosrdenství.“ Také existuje pokušení upadnutí do slabosti a myšlenky, že na nějaký citelný půst v této době nenajdeme síly. Ale právě ponoření do Božích věcí v nás

probouzí obrovskou sílu a dává určitou nadpřirozenou lehkost života. Evangelista Matouš to vysvětluje: „*Pojďte ke mně, všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny, a já vám dám odpočinout. Vezměte na sebe mé jho a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorného srdce: a naleznete odpočinutí svým duším. Vždyť mé jho netlačí a břemeno netíží.*“

V těžkých chvílích vzpomínám na františkány v obléhaném městě Aleppo. Ti během bombardování, místo aby zalezli do sklepa, tak pravidelně sloužili bohoslužby, starali se o ostatní, připravili pro veřejnost čítárnu a začali připravovat věřící k svátosti biřmování. V tak dramatických podmínkách dali svědectví jak

prožívat svou víru. A každý myslím bude souhlasit, že covidová omezení nejsou tak těžká jako bombardování. Spousta lidem se tato doba zdá jako by nás Bůh opustil, zapomněl na své děti. Možná Bůh chce, abychom si něco uvědomili. Chce, abychom naznali, že si musíme znovu a znovu některé věci ve svém životě promýšlet. A On sám nás na konci Matoušova evangelia ujišťuje, že je s námi napořád: „*Já jsem s vámi po všechny dny až do skonání tohoto věku.*“ Postní doba, to je vždy požehnaný čas, tak ať tuto dobu využijeme!

P. Andrzej Urbisz
administrátor Římskokatolické farnosti
Borovany

Skupiny podporující interrupce a LGBT tleskají schválení nového ministra zahraničí

Skupiny podporující interrupce a LGBT tleskají tomu, že americký senát potvrdil jako nového ministra zahraničí Anthonyho Blinkena. Blinkena, jehož prezident Joe Biden jmenoval jako příštího ministra zahraničí, americký senát potvrdil do funkce v úterý 26. ledna poměrem hlasů 67:22. V letech 2015–2017 sloužil za prezidenta Obamu jako náměstek ministra zahraničí.

Anthony J. Blinken. Foto: U.S. Department of State / flickr

Skupiny *Planned Parenthood Global* (mezinárodní pobočka Americké federace plánovaného rodičovství) a *Human Rights Campaign* (HRC, Kampaň za lidská práva) v reakci na Blinkenovo schválení vyjádřily ještě týž den svůj souhlas.

Skupina *Planned Parenthood Global* vyjádřila očekávání, že Blinkenovo ministerstvo zahraničí bude „v celé zahraniční politice podporovat sexuální a reprodukční zdraví a práva“.

Pojmem „sexuální a reprodukční zdraví a práva“ úřad OSN pro lidská práva označuje nejrůznější problémové oblasti včetně interrupcí, antikoncepce a genderové ideologie.

„Jsme připraveni spolupracovat na prosazování globálního zdraví a lidských práv,“ uvedla skupina *Planned Parenthood Global* na Blinkenovu adresu.

Alexis McGill Johnsonová, předsedky-

ně a výkonná ředitelka Americké federace plánovaného rodičovství, prohlásila, že její organizace bude s Blinkenem „v nadcházejících dnech, týdnech a letech spolupracovat na podpoře sexuálního a reprodukčního zdraví a práv po celém světě“.

Svůj souhlas s Blinkenovým potvrzením do funkce vyjádřila i HRC.

„Anthony Blinken zajistí, aby se práva všech lidí z komunity LGBTQ z jakéhokoli prostředí znovu stala hlavní prioritou americké zahraniční politiky – a aby v případě, že by byli v zahraničí ohrožováni, mohli s americkým ministerstvem zahraničí počítat jako se svým spojencem,“ uvedla tato skupina.

Blinken během svého schvalovacího slyšení před senátním výborem zahraničních vztahů řekl, že umožní, aby americké ambasády vyvěšovaly duhové vlajky „hrdosti“, a že jmenuje zvláštního

vyslance pro záležitosti LGBT.

Skupina *Planned Parenthood Global* oznámila, že od Blinkena na ministerstvu zahraničí očekává „pevné vedení“ a „nápravu škod způsobených globálním roubíkovým pravidlem“. Pojmem „globální roubíkové pravidlo“ propotrátové skupiny označují „politiku Mexico City“, která zakazuje, aby zahraniční nevládní organizace, které provádějí nebo propagují interrupce, dostávaly finance z amerického rozpočtu.

Je běžné, že když se prezidenti ujímají svého úřadu, jejich prvními kroky je rušení nebo obnova určité politiky. Prezident Biden se údajně chystá exekutivním aktem zrušit „politiku Mexico City“.

Dr. Anthony Fauci, hlavní zdravotnický poradce Bílého domu pro Covid-19, minulý týden sdělil členům Světové zdravotnické organizace (WHO), že nová administrativa bude v „příštích dnech“ měnit politiku, a zopakoval odhodlání vlády podporovat „reprodukční zdraví“ v zahraničí.

Trumpova administrativa rozšířila „politiku Mexico City“, která se běžně týká jen financování v oblasti plánovaného rodičovství. Nyní se vztahuje i na více než osm miliard amerických dolarů z programu globální zdravotní pomoci, kdy poskytnutí podpory podmiňuje tím, že partnerské skupiny nebudou propagovat interrupce.

Blinken během svého schvalovacího slyšení minulý týden také potvrdil svůj „soud“, že Čína páchá na Ujgurech a dalších etnických menšinách v provincii Sin-ťiang genocidu; učinil tak ve shodě s předchozím ministrem zahraničí Mikiem Pompeem, který to jako genocidu označil 19. ledna.

SLOVO BISKUPA

Portugalská církev: Rozporuplné legalizovat eutanazii v pandemickém kontextu

Foto: ONE OF US / twitter

Portugalský parlament v závěru minulého týdne schválil návrh zákona, který rozhodl o beztrestnosti asistované smrti – tedy asistované sebevraždy a eutanazie. Hlasovalo pro něj 136 poslanců, 78 se postavilo proti a 4 se zdrželi hlasování. Portugalská biskupská konference vyjádřila „smutek a pohoršení“ nad tím, že legalizace eutanazie přichází během pandemie, kdy „všichni usilují o záchranu co nejvíce životů za cenu ekonomických obětí a omezování osobní svobody“.

„Je rozporuplné legalizovat smrt v takovémto kontextu a odmítat lekci, kterou nám pandemie udělila,“ píše portugalští biskupové v tiskovém prohlášení. „Návrh zákona uráží princip nedotknutelnosti lidského života, ukotvený v portugalské ústavě,“ zdůrazňují a vyzývají k ústavní revizi zákona. „Není přijatelné, aby se eutanazie nabízela jako odpověď na nemoc a utrpení, protože to by znamenalo, že se zříkáme naší povinnosti ulevovat v utrpení, a navíc tlumočíme pomýlenou představu, že život poznamenaný bolestí se stává přítěží pro pacienta, jeho okolí, zdravotnictví i celou společnost a nezasluhuje ochranu.“ Biskupové dále poukazují na „bezprecedentní kulturní involuci, vyznačující se absolutizací autonomie a sebeurčením člověka“, proti níž je nutné „energicky zasáhnout“.

Katolická církev v Portugalsku se aktivně účastnila debaty předcházející schválení zákona o eutanazii a nyní vyzývá prezidenta Marcela Rebelu de Sousu,

aby jej vetoval. Různé katolické instituce a organizace ve společném stanovisku upozorňují, že „v tak temném okamžiku portugalských dějin, kdy denně umírá více než dvě stě lidí v důsledku nákazy Covidem-19, by legalizace eutanazie byla projevem neúcty vůči všem těmto obětem“. Pandemie totiž v Portugalsku kulminuje – zatímco v loňském roce si vyžádala necelých sedm tisíc obětí (6972), za pouhý první měsíc tohoto roku zemřelo více než 5600 lidí.

Za „stagnaci civilizace“ označil nový zákon o eutanazii rovněž mezináboženský výbor (GTIR) v Portugalsku, v němž jsou zastoupena různá křesťanská vyznání, buddhisté, hinduisté, muslimové a Židé. Prezident Portugalské republiky může zákon schválit, vetoval nebo předat Ústavnímu soudu, což je možnost, kterou by přivítala hnutí pro život. Aktivisté pro-life spolu s náboženskými představiteli a stovkami tisíci portugalských občanů žádali o vyhlášení referenda o legalizaci eutanazie, avšak jejich žádost v říjnu loňského roku parlament zamítl. V případě, že prezident bude souhlasit s asistovanou smrtí (pro portugalské občany starší 18 let, kteří se ocitli v „situaci krajního utrpení“, anebo je sužuje „nevyléčitelná nemoc), stane se Portugalsko čtvrtou evropskou zemí (po Belgii, Lucembursku a Nizozemsku), kde nebude eutanazie trestná.

Vatican News

Když se zpovídáme, obvykle zpytujeme svědomí s otázkami, co jsme udělali v nesouladu s Božími příkazy a co jsme si špatného mysleli, a pak chceme i vykonat, ale nebyla možnost či příležitost. I jedno i druhé se může stát závažným hříchem, když jsme se neřídili zákonem Boží lásky, která „všechno věří, všechno omlouvá, nikdy nad ničím nezoufá, všechno vydrží“ (I Kor 13,7). Proto často i závažný materiální hřích ne vždycky se stane těžkým hříchem, protože to vždy závisí od toho, jestli byl vědomý a úmyslný, a na druhé straně i navenek lehký hřích v určitých okolnostech (když to způsobí pohoršení a další závažné škody...) se stává těžkým hříchem. Čili tu má svou váhu úmysl a jeho důsledky. „Člověka nemůže poskvřnit nic, co do něho vchází zvenčí, ale co vychází z člověka, to ho poskvřňuje“ (Mk 7,15). A ještě víc to platí naopak. Rozhodující je, co se děje v lidském srdci, v jeho mysli a duši. Když hodláme před Bohem a lidmi vykonat nějaký zásluhný skutek, nestačí jen ho vykonat materiálně, ale je potřeba ho konat s láskou opět v souladu se slovy apoštola Pavla: „A kdybych rozdal všechno, co mám, a pro druhého do ohně skočil, ale neměl lásku, nic mi to neprospěje“ (I Kor 13,3). Každý skutečně dobrý skutek (v časech Ježíšova života na zemi jich bylo nespočet) v prvním okamžiku vyvolává překvapení a později i údiv, ale nejednou i pohoršení. Dnes, v dnešní době, často nechceme mít žádné problémy s nikým. Chceme přirozeně vycházet dobře se všemi: i s dobrými a se špatnými, i s upřímnými i s neupřímnými, s pravdomluvnými i s lháři... V prvním okamžiku nám to ulehčí naše působení, ale uvažujme: může to být láska, když tam chybí pravda? Na to je třeba vždy dávat pozor. Není potřeba se bát důsledků našeho chování, pokud je plníme s dobrým úmyslem, to znamená v pravdě, a tedy i s láskou. Jen láska totiž trvale vyhání strach.

+Ladislav Hučko

Mons.ThDr. RNDr.
Ladislav Hučko, CSc.,
apoštolský exarcha
řeckokatolické církve

POKUŠENÍ NA POUŠTI

Bohoslužba slova na první neděli postní ve všech třech ročních cyklech vrcholí evangeliem o pokušení Páně na poušti. Byla by asi chyba, kdybychom je v rámci přípravy na Velikonoce pochopili jen jako povzbuzení k většímu nasazení v askezi. Pokud má naše snažení opravdu vést k duchovnímu růstu, neměli bychom hned obrátit naši pozornost k nějakému „postnímu plánu“. Ten, který je středem naší víry (a tedy celého našeho života), by měl zůstat i středem našeho postu.

Pokušení

Chceme-li hovořit o Kristově pokušení, jsme ihned postaveni před závažnou otázkou. Vyznáváme, že Ježíš Kristus je Boží Syn, nejen pravý člověk, ale i pravý Bůh. Je-li to pravda, nemohl hřešit. Ostatně o jeho naprosté bezhříšnosti nás ubezpečuje i Písmo (např. Jan 8, 46; 2Kor 5, 21; 1Petr 2, 22). Pak ovšem padá podezření na opravdovost Ježíšova pokušení. Zdá se, že neexistuje skutečné pokušení bez možnosti mu podlehnout. Boží Syn jako by nesestoupil až na dno lidského údělu. Ježíšův život se v této zprávě evangelistů jeví jenom naoko lidský, jde jen o jakési divadlo pro naše poučení...

První, nad čím se musíme zamyslet, je Kristova bezhříšnost. Neomezuje nemožnost hřešit jeho svobodu? To by platilo, pokud by svoboda nutně znamenala možnost jakékoli volby. Nezapomínejme ale na to, že hřích je sice důsledkem svobodné volby, ale nesprávné volby, takové, která se vposledku obrací proti dobru jednajícího i proti dobru celého stvoření. Hovoříme-li tedy o Ježíšově neschopnosti hřešit, máme vlastně na mysli jeho schopnost rozhodnout se vždy dobře. Jeho svoboda tím není umenšena, naopak se zde ukazuje její naprostá dokonalost. Plně rozvitá svoboda se obrací k dobru. Ježíš není jako svobodná lidská bytost nijak omezen hříchem ve sledování dobra, kterým je jeho Otec.

Stále ovšem zůstává otázka po opravdovosti pokušení. Pán tedy nemohl podlehnout. Musí to nutně znamenat, že byl pokoušen jen naoko? Řekli jsme si, že

Sandro Botticelli: Pokušení Krista (mezi 1481 a 1482)

Ježíšova bezhříšnost je dána dokonalostí jeho lidské svobody. Pod tímto zorným úhlem se musíme dívat i na jeho vítězství nad pokušením. To není dáno nadpřirozenou mocí, ale je vítězstvím člověka Ježíše, který musí vynaložit všechny své lidské síly a schopnosti. Nic v něm není této zkoušky ušetřeno. Skutečnost, že s jistotou odolal, neznamena, že nemusel sáhnout opravdu až na dno, aby to dokázal. Kristus se zde skutečně učil poslušnosti, jak nám připomíná autor listu Židům (Žid 5, 8).

Poušť

Vraťme se ale k samotnému evangeliu. Ježíš byl vyveden od Ducha na poušť, aby byl pokoušen od ďábla (Mt 4, 1; Mk 1, 12–13; Lk 4, 1). Poušť byla pro Izrael i okolní národy místem přebývání zlých duchů. I o jakou zkušenost se toto přesvědčení opírá, nám přibližují mnozí otcové pouště, které Duch vyvedl následovat Pána do jejich hlubin. Na poušti člověk není poután krásami světa, není tolik příležitostí, aby byl pokoušen nezřízenou touhou po věcech, které ho obklopují. Ďábel tedy musí použít jiné

prostředky než obvykle. Tady útočí přímo, s odkrytým hledím. Jeho útoky jsou lépe poznatelné, ale o to prudší. Útočí na samé jádro člověka, na jeho nejslabší místa.

Všimněme si ještě jedné věci: Ježíš je na poušť vyveden Duchem. Jeho střetnutí s ďáblem je dobrovolné. Následuje Adama, který byl po pádu „vyvržen z Ráje do pustiny“ pod moc ďábla, aby překonal pokušení, kterému Adam podlehl. V prvním případě měl iniciativu nepřítel, vstoupil člověku do života, aby ho zničil. Nyní vychází Kristus hned na počátku svého veřejného působení vstříc Satanovi, aby ho definitivně svrhl z trůnu. A Satan vede tvrdý boj.

Odkud vlastně evangelisté věděli, jak byl Pán na poušti pokoušen? Celých čtyřicet dní byl přece zcela sám. Na stopu by nás mohl přivést svatý Tomáš Akvinský svým postřehem, že člověk je pokoušen tím, k čemu má náklonnost, dispozice, bylo tedy pravděpodobné, že pokušení se týkalo jeho poslání Mesiáše. Ježíšovi učedníci znali zkoušky, kterým byl jejich Mistr vystaven během svého působení i v samém jeho závěru, v době posled-

ních Velikonoc. Můžeme tedy snad přijmout myšlenku, že evangelisté promítli, a zcela právem, do této epizody pokušení, která Ježíše provázela i později. Zvyk popsat nejdříve nitro jednajícího a pak události byl v tehdejší literatuře značně rozšířen. Tato myšlenka ale samozřejmě neznamená, že musíme popřít historicitu Ježíšova čtyřicetidenního postu spojeného s pokušením. O významu odchodu na poušť jsme uvažovali výše. Navíc není beze smyslu, aby ten, kdo má naplnit zákon, zahájil svoje dílo čtyřicetidenním postem, a tak ho uvedl do vztahu k Mojžíšovi, zprostředkovateli Zákona.

Chléb

Po čtyřiceti dnech postu přichází ďábel k vyhladovělému Ježíši: „Jsi-li Syn Boží, řekni, ať z těchto kamenů jsou chleby.“ (Mt 4, 3) Zdánlivě nejde o hřích. Co je špatného na tom, že se hladový nasytí? Ale rázem se nám vybavuje další Ježíšův život. Život obyčejného člověka s hladem, zimou, starostmi všedního dne. Na konci nelehké cesty čeká smrt. Je to život pro Mesiáše? Ten, skrze něhož bylo vše stvořeno a vše trvá, přece může svůj život i životy ostatních učinit snadnými a překypujícími nadbytkem. Ale Spasitel má být obyčejným člověkem, má užívat věci jako dar od Boha. Dar, který má být užít tak, aby jej bylo možné Bohu opět nabídnout zpět, posvěcený životem oddaným Otcově vůli. Nelze si svět přivlastnit, oddělit od vůle Tvůrce. Takovému pokušení podlehl Adam: „Bůh vám zakázal jíst ze všech stromů v zahradě?“ (Gn 3, 1) Nemůžete mít vše, co vy sami určíte? Na rozdíl od prvního člověka Ježíš zůstal Otcově vůli věrný. „Ne jenom chlebem bude člověk živ, ale každým slovem, které vychází z Božích úst.“ (Mt 4, 4) Jenom to, co přijmeme od Boha, dává život.

Chrám

Matouš, z jehož evangelia se čte v letošním roce, klade na druhé místo pokušení slávy. „Jsi-li Syn Boží, vrhni se dolů, vždyť je psáno: Svým andělům dá příkaz a na ruce tě vezmou, abys nenarazil nohou na kámen!“ (Mt 4, 6) Není lepší velký čin před očima všech, než poslušné konání Boží vůle? Vrhout se z hradeb chrámu, a rázem leží celý Jeruzalém,

Phillip Medhurst: Pokušení Adama a Evy

snad i celý svět u nohou. Lze přece mít vše a snadno. Znovu se vkrádá pokušení Adamovo: „Otevrou se vám oči.“ (Gn 3, 5) Vaše sláva a důstojnost bude větší, než si umíte představit. Ani teď se Ježíš nepostaví vládě dobrého Boha nad svým životem: „Je také psáno: Nebudeš pokoušet Hospodina, svého Boha.“ (Mt 4, 7)

Moc

Třetí úder je nejtvrdší: „Toto všechno ti dám, padneš-li přede mnou a budeš se mi klanět.“ Mnozí od mesiáše očekávají, že povede Izrael k vládě nad světem. Ne k Boží vládě, k vládě člověka. „Budete jako Bůh.“ Nebudete potřebovat nic než sebe sama. Klanět se ďáblu znamená zřít se Bohu. Zařít si svět bez něho. Ježíš ale má šířit vždy a všude klanění jedinému Bohu. Jeho posláním je přivést ztracené zpět, obrátit k Bohu ty, kteří se mu sami ze sebe klanět nemohou. Nemůže a nechce být spasitelem světa bez Boha, spása je možná jen v Bohu. Bez něho nebudeme jako bohové, staneme se jen stíny lidí, vzdálenými od jediného Světla. Na

pokušení vést svět po svém existuje jediná odpověď: „Hospodinu, svému Bohu, se budeš klanět a jeho jediného uctívat.“

Ježíš zvítězil nad pokušeními, a tak jako svou smrtí přemohl naši smrt, zvítězil i nad našimi pokušeními. Jen proto ho mohli mnozí následovat na poušť svádět boj se zlým. I my můžeme v pokušeních zvítězit jeho silou. „A tak bratři, svou sílu hledejte u Pána, v jeho veliké moci. Oblecté plnou Boží zbroj, abyste mohli odolat ďáblovým svodům.“ (Ef 6, 10–11)

*Martin Rosenbaum
Amen 2/1999*

*Martin Rosenbaum
člen Laických sdružení sv. Dominika,
konzultant a lektor v oblasti IT*

K POSTNÍ DOBĚ

Vstupujeme do „mocné“ liturgické doby, která nás připravuje na slavení Velikonoc, jež jsou srdcem a středem liturgického roku i celé naší existence, a přitom nás vybízí, ba dokonce bychom mohli říci provokuje k tomu, abychom poskytl rozhodující impuls naší křesťanské existenci.

Povinnosti, starosti a spěch nás uvádějí do návyků a vystavují nás riziku, že zapomeneme na mimořádnost dobrodružství, do něhož nás vtáhnul Ježíš, a potřebujeme proto každý den opětovně začínat svou náročnou cestu evangelijního života a jít do sebe za pomoci duchovně osvěžujících zastavení. Starobylým obřadem udělování popelce nás Církev uvádí do Postní doby jako do velké čtyřicetidenní duchovní obnovy.

Vstupme tedy do postního klimatu, které nám pomůže odhalit dar víry, obdržené křtem, pobídne nás přistoupit ke svátosti smíření a předznamená božským milosrdenstvím závazek našeho obrácení. V začátcích prvotní Církev byla postní doba privilegovaným časem přípravy katechumenů ke svátostem křtu a eucharistie, které byly udílány o Velikonoční vigílii. Postní období bylo považováno za čas stávání se křesťany, k čemuž nedocházelo v jediném okamžiku, ale žádalo si dlouhou cestu obrácení a obnovy. K této přípravě se přidávali také pokřtění, aby si oživilo vzpomínku na obdrženou svátost a obnovili své společenství s Kristem v radostném slavení Velikonoc. Postní doba tak dostala a dosud si uchovala povahu křesťanského momentu v tom smyslu, že pomáhá uchovávat v bdělosti vědomí, že být křesťany se uskutečňuje neustále novým stáváním se jimi. To co máme za sebou, není nikdy uzavřená minulost, ale cesta, která vyžaduje stále novou průpravu.

Při udělování popelce celebrant říká: „Pamatuj, že jsi prach a v prach se obrátíš“ (srov. Gen 3,19) anebo opakuje Ježíšovu pobídku: „Čiň pokání a věř evangeliu“ (srov. Mk 1,15). Obě formulace poukazují na pravdu lidské existence: jsme omezenými tvory, hříšníky, kteří ustavičně potřebují pokání a obráče-

Foto: Člověk a Vira

ní. Jak důležité je slyšet a přijmout tuto výzvu právě v této naší době! Soudobý člověk, který deklaruje svou totální nezávislost na Bohu, se stává otrokem sebe samého a často se ocitá v neutěšené izolaci. Výzva k obrácení je proto pobídkou k návratu do náruče Boha, něžného a milosrdného Otce, k důvěrnému odevzdání se Mu jako adoptivní děti, jež byly znovuzrozeny jeho láskou. Církev opakuje s pedagogickou moudrostí, že obrácení je především milost, dar, který otevírá srdce na nekonečnou dobrotu Boha. On sám předchází svou milostí naši touhu obrátit se a doprovází naše snahy o plné přilnutí k jeho spásné vůli. Obrátit se tedy znamená nechat se uchvátit Ježíšem (srov. Flp 3,12) a s Ním se „vrátit“ k Otci.

Obrácení proto obnáší pokorný vstup do Ježíšovy školy a chápavé putování v jeho stopách. Názorná jsou v této souvislosti slova, kterými On sám představuje podmínky potřebné k tomu, abychom se stali Jeho pravými učedníky: poté co prohlásil „kdo by chtěl svůj život zachránit, ztratí ho, kdo však svůj život pro mě a pro evangelium ztratí, zachrání si ho“, dodává: „vždyť co prospěje člověku, když získá celý svět, ale ztratí svou duši?“ (Mk 8,35–36). Je-li život totálně pohlcen dobýváním úspěchu, bažením po prestiži a vyhledáváním pohodlí, takže se z jeho horizontu vytratí Bůh, vede to opravdu ke štěstí? Může existovat autentické štěstí s odhlédnutím od Boha? Zkušenost ukazuje, že šťastnými neučiní uspokojování materi-

álních tužeb a žádostí. Jedinou radostí, která naplní lidské srdce, je ve skutečnosti ta, která přichází od Boha: potřebujeme totiž radost nekonečnou. Ani každodenní starosti, ani životní těžkosti nedokáží uhasit radost, kterou dává přátelství s Bohem. Ježíšova výzva vzít na sebe svůj kříž a následovat ho se může na první pohled jevit jako tvrdá a jakoby v protikladu k tomu, co si přejeme, jako smrtící pro naši touhu po osobní realizaci. Ale podíváme-li se na věc zblízka, můžeme zjistit, že tomu tak není: svědectví svatých dokazuje, že v Kříži Kristově, v darující se lásce, která se zříká vlastnictví sebe sama, spočívá onen hluboký klid, který je zdrojem velkodušné odevzdanosti bratřím, zejména chudým a potřebným. A to nám dává radost. Čtyřicetidenní doba obrácení, kterou dnes spolu s celou církví začínáme, je proto vhodnou příležitostí, „dobou příhodnou“ (srov. 2 Kor 6,2) pro obnovu našeho synovského odevzdání se do rukou Božích a pro uskutečňování toho, co Ježíš nepřestává opakovat: „Kdo chce jít za mnou, ať zapře sám sebe, vezme svůj kříž a následuje mě“ (Mk 8,34), a takto vykročit na cestu lásky a pravého štěstí.

Církev jako ozvěna evangelia nabízí v postní době některé speciální skutky, které doprovázejí věřící na této cestě vnitřní obnovy: modlitba, půst a almužna. V Poselství k postní době letošního roku, zveřejněném před několika dny, jsem chtěl poukázat na „praktikování almužny, která představuje konkrétní způsob, jak pomoci

těm, kdo trpí nouzí a zároveň je asketickým cvičením k osvobození od závislosti na pozemských dobrech“ (č.1). Víme jak hluboce je moderní společnost proniknuta přitažlivostí k materiálnímu bohatství. Jako Kristovi učedníci jsme povoláni nečinit z pozemských statků modlu, ale užívat je jako prostředky k životu a pomoci těm, kteří se ocitli v nouzi. Poukazováním na almužnu nás Církev vychovává k tomu, abychom vyšli vstříc bližnímu, napodobili Ježíše, který se, jak poznamenává svatý Pavel, stal chudým, abychom zbohatli my

(2 Kor 8,9). „V Ježíšově škole – čteme ve zmíněném Poselství - se můžeme učit, jak činit ze svého života dar. Tím, že ho napodobujeme, roste naše připravenost dávat nejen ze svého majetku, nýbrž spíše sebe samé.“ A dále dodávám: „Není snad celé evangelium shrnuto v jediném přikázání lásky? Praktikování almužny v postní době se tedy stává prostředkem k prohloubení našeho křesťanského povolání. Když se křesťan dává nezištně, svědčí o tom, že nikoli materiální bohatství, nýbrž láska diktuje zákony existence.“ (č.5).

Draží bratři a sestry, prosme Madonu, Matku Boží a Matku Církev, aby nás provázela postním putováním a aby pro nás bylo cestou pravého obrácení. Nechme se od Ní vést a dojdeme vnitřně obnoveni ke slavení velkého tajemství Kristových Velikonoc, nejvyššího zjevení lásky milosrdného Boha.

Požehnanou postní dobu vám všem!

*Papež Benedikt XVI.
na generální audienci 6. 2. 2008
RadioVaticana.cz*

ČIŇTE POKÁNÍ A VĚŘTE EVANGELIU

21. února 2021 – I. neděle postní – Mk 1,12–15

Jan Zlatoústý

Kristus vše dělal a snášel pro naše poučení. Proto po křtu začal tak, že přebýval na poušti a bojoval s ďáblem, aby každý pokřtěný trpělivě snášel po křtu větší pokušení a nenechal se rozrušit tak, že by se mu zdálo o beznaději, ale naopak – aby vše v pokoji snášel a vyšel z toho jako vítěz. Bůh sice totiž dovoluje, aby se pokušení daly mnoha různými způsoby, ale dopouští je i proto, abys poznal, že pokoušený člověk se těší větší cti. Ďábel totiž přistupuje jen tam, kde vidí někoho s vyšší ctností. Duch hnal Krista na poušť, protože hodlal vyprovokovat ďábla, aby ho pokoušel. A příležitost mu dal nejen svým hladem, ale i místem. Ďábel se totiž nejčastěji objevuje tehdy, kdy vidí některé lidi zdržovat se o samotě. Zlý duch ho vysíleného čtyřicetidenním postem poznal jako člověka, ani skrze pokušení nedokázal zjistit, zda je však také Boží Syn. Nyní však už na základě mnohých znamení pochopil, či lépe řečeno pojal podezření, že je to Boží Syn. Nebylo tedy jeho záměrem přesvědčit Židy, aby ho ukřižovali proto, že je Božím Synem, vedl je jinak, ale nepředpokládal, že mu Jeho smrt způsobí škodu.

Jeroným

Ustupuje stín a přichází pravda. Jan ve vězení, zákon v Judeji, Ježíš v Galilei a Pavel mezi pohany ohlašuje evangelium o Božím království. Po pozemském

Ivan Nikolajevič Kramskoj: Kristus na poušti (1892)

království přichází chudoba, ale chudým křesťanům se dává věčné království. Pozemské pocty se naopak přirovnávají k pění na vodě, k dýmu či snu.

Kdo touží po ořechu, rozbije skořápku. Hořkost kořene zmírňuje sladkost plodu; v nebezpečích moru je útěchou naděje na zisk, nepříjemnost léku vyžaduje naději uzdravení. Kristovo slovo mohou hodně ohlašovat pouze ti, kteří si zasloužili dosáhnout palmy slitování: proto po slovech: „čňte pokání“ dodal „a věřte evangeliu“, protože pokud neuvěříte, nepochopíte. Kajte se a věřte: vzdejte se mrtvých skutků. Protože k čemu je víra bez dobrých skutků? K víře však nevedou zásluhy za dobré skutky, ale první je víra

a teprve po ní dobré skutky následují.

Teofylakt

Anebo Pán říká, že se naplnil čas Zákona, jako kdyby pověděl: dosud působil Zákon, od nynějška bude působit Boží království neboli život podle evangelia, který se vhodně k nebeskému království připodobňuje. Když vidíš někoho oděného v těle žít podle evangelia, neřekneš si, že tento už zná nebeské království?

Tomáš

Následuje čňte pokání.

*přeloženo, zpracováno a redakčně
upraveno podle www.catena aurea.sk*

MESIÁŠSKÉ POZADÍ NEOMARXISMU

Fiktivní filosofické rozhovory o nefiktivních problémech

N: Dlužíš mi minimálně dvě vysvětlení. Zaprvé, jak mohla malá skupina badatelů sdružených v tzv. Frankfurtské škole infiltrovat západní společnosti neomarxistickou ideologií. Zadruhé není vůbec zřejmé, že tito intelektuálové byli vynovači jakési nové verze marxismu. Co když se Marxovým učením jen okrajově inspirovali, zatímco rozvíjeli své vlastní pohledy na společenskou a politickou situaci Západu v první a druhé polovině dvacátého století?

F: Možná dnes neodpovím na obě tvé otázky. Rád bych se tématu věnoval podrobněji a tak odbočím k výkladům, které se ti možná budou zdát zavádějící. Nakonec ale zapadnou do celkové mozaiky. Není vůbec důležité, jak velký počet lidí pracoval na projektu „Institutu pro sociální výzkum“ alias Frankfurtské školy. Rozhodující v této věci bylo, že měli finanční a politickou podporu německé a americké vlády. Byla to tedy silná státní moc, o níž se mohli opřít a o níž se také opírali. Kromě toho měli na své straně ještě jednu obrovskou výhodu. Většina členů Frankfurtské školy byla židovského původu. V 30. letech dvacátého století uprchli před nacisty do Spojených států, kde ve své činnosti pokračovali pod ochrannými křídly Columbia University. Po skončení války se někteří z nich vrátili do Německa a jejich aktivity byly posvěceny z těch nejvyšších míst. Studenti v těchto lidech spatřovali velkou morální autoritu, neboť šlo o zdatné myslitele, kteří se na rozdíl od velké části německých intelektuálů nezkomprotovali s nacismem. Navíc vypracovali teorii, která měla vysvětlit důvody vzniku masivního nacistického hnutí v kulturně vyspělé německé společnosti, a předložili strategii, jak se podobným katastrofám vyhnout v budoucnosti. Závěry jejich výzkumu byly pocítovány jako nezbytné i pro odčinění těžké německé viny. V neposlední řadě sehrála důležitou úlohu i jejich imunita před možnou kritikou ze strany těch, kteří s jejich analýzami

James Tissot (1836-1902): Farizeové a saduceové přicházejí pokoušet Ježíše

a praktickými aktivitami nesouhlasili. Jelikož byli obecně vnímáni jako reprezentanti obětí nacistické zvěle, jevila se každá kritika na jejich adresu jako obhajoba zločinné ideologie národního socialismu. Dokážeš si lehce spočítat, že do takové pozice se nikdo nechtěl dostat. Proto měli volné pole působnosti a výlučné právo na „pravdu“ jim nikdo nemohl bez újmy upřít.

N: Chápu, že jejich morální kredit musel být po válce mimořádný. Prezentuješ ho však jako neprůhlednou zeď, za kterou nepozorovaně míchali smrtelný jed pro své spoluobčany, o jejichž „denacifikaci“ a „demokratizaci“ se veřejně zasazovali.

F: Bohužel přesně tak tomu bylo. Nechtěl bych se nicméně pouštět na tenký led a tvrdit, že se jednalo o partu zloduchů, kteří vymítali dábelický nacismus satanským neomarxismem s plným vědomím zločinnosti svého počínání. Nemám problém připustit, že někteří z nich jednali s upřímnými úmysly. Za jejich působením nahlížím přítomnost určité myšlenkové struktury, která mohla jejich mysl ovlivňovat nezávisle na jejich vědomé kontrole.

N: O jaké myšlenkové struktuře to

mluvíš? Jestli to chápu dobře, nevyklučuješ, že se stali obětí jakéhosi „memu“, který jejich myšlení režíroval určitým směrem?

F: Až takto ostře bych to neformuloval. Mluvím spíše o určité myšlenkové tendenci, která byla všem členům Frankfurtské školy vlastní díky tomu, že byli židovského původu.

N: Začínáš si zahrávat s ohněm. Doufám, že nebudu muset poslouchat nějaké antisemitské výklady.

F: Toho se bát nemusíš. Antisemitismus je mi stejně odporný jako tobě. Existují ale velmi zajímavé souvislosti mezi tzv. kritickou teorií Frankfurtské školy a židovskou mentalitou. Čím byla tato mentalita historicky formována? Stačí se podívat na stránky Starého zákona. Na nich se můžeš seznámit se zajímavými příběhy patriarchů Abraháma, Izáka, Jáкова a Josefa, které jsou následovány líčením o egyptském otroctví Židů. Jistě znáš i další významnou postavu z těchto dějin – Mojžíše, který Židy z Egypta vyvedl, na Sinaji jim předal Desatero a vodil je 40 let po poušti. Ti, kdo toto strastiplné putování přežili, vstoupili pod vedením Jozua do zaslíbené země za Jordánem. Ale zde se usídlili jen na

určitou dobu. V 6. století před Kristem byli přepadeni nepřáteli a odvlčeni do babylónského zajetí. V této dramatické době jim dodávali odvahu exiloví proroci – Ezechiel, deuterio Izaiáš a Daniel. Ačkoliv mluvili k zotročeným lidem, jejich poselství bylo velmi optimistické. Zdůrazňovali vyvolenost židovského národa, ohlašovali Mesiáše a mesiášskou dobu, vyzvedali univerzalitu poslání židovského národa, z něhož mají těžit všechny národy země a apelovali na nutnost vnitřní asimilace Desatera neboli Zákona. Pod tímto vlivem proroků se rodila židovská mentalita. Její součástí je přesvědčení, že zlo není integrální součástí skutečnosti, že čas není cyklický, nýbrž lineární, že dějiny směřují kupředu k mesiášské době, a že nad veškerou historií panuje svrchovaný Tvůrce. Posledně dva jmenované aspekty lze označit dvěma termíny, které ti asi budou bližší – pokrok a transcendence.

N: To je jistě zajímavé téma, ale mělš pravdu: nezdá se mi, že by se týkalo mých otázek. Ostatně ani příliš nerozumím tomu, co znamená „integrální součást skutečnosti“, „linearita času“ a „transcendence“.

F: Když těmto pojmům porozumíš, nahlédneš i souvislost uvedeného výkladu s tvými počátečními otázkami. Jak víš, biblická židovská víra je kreacionistická. Kniha „Genesis“ představuje Boha jako Stvořitele světa. Podle líčení Písma byl stvořený svět původně dobrý a to samé platí i pro prvotní lidi. Tato víra je velmi důležitá. Pokud někdo věří, že svět a člověk byli původně něčím dobrým, znamená to, že zlo ve světě i člověku je nepůvodní. Nepatří ke skutečnosti v její původní a autentické podobě, ale vloudilo se do ní až následně. Toto přesvědčení je zřetelně přítomné v myslích členů Frankfurtské školy. Jsou přesvědčeni, že zlo se do světa a lidského života dostalo kulturní činností, kterou člověk ve svých dějinách rozvíjí. Kořen zla je podle nich třeba hledat v kultuře a civilizaci. Ty člověk sice sám vytvořil, ale dílo jeho rukou se obrátilo proti němu a zotročilo ho podobně jako kdysi Židy živořící v Egyptě či truchlící v Babelónu. Proto je zlo ve světě a člověku zároveň výzvou k jeho odstranění, což se rovná návra-

tu k původní, autentické podobě světa, společnosti a člověka. To lze uskutečnit pouze v čase, který tím získává jasný směr – pokrok je dán právě přibližováním se ke stavu, v němž je člověk zcela osvobozen z otroctví fyzického i mravního zla. „Transcendence“ Tvůrce pak znamená, že kritéria dobra a zla leží na vyšší rovině, než jakou obývá člověk ve svém přirozeném světě. Není možné je vytvářet lidskými rozhodnutími. Jejich zdrojem nejsou ani volby individuální, ani volby politické. Etika stojí nad našimi situačními rozmary a nad politikou. Proto proroci kritizovali činy židovských králů z pozice vyšší autority. Taková neslýchaná kritická instance chyběla u národů, které nevěřily v transcendentního Tvůrce a Pána dějin. Proto své panovníky a jejich výnosy zbožňovaly, což pro ně nemělo zrovna příjemné důsledky.

N: Chceš mi tedy sdělit, že se členové Frankfurtské školy snažili pod vlivem naznačené židovské mentality vést společnost do svobodné, zaslíbené země, kde jsou již všechna zla překonána?

F: Ano, přesně to chci říct a míním to ještě lépe doložit. Dalším momentem židovské mentality je protimonarchistická averze. Přečti si třeba pasáž z knihy Soudců 9, 7–15, kde prorok Samuel varuje lid před zvolením krále. V první knize Samuelově 8, 1–22 pak explicitně vyjmenovává zla, která jsou s vládou člověka spojená. Poselství těchto textů je zřejmé: moc svěřená člověku je zneužitelná, každá hierarchie je zatížena tímto nebezpečím. Členové Frankfurtské školy šli ovšem dále. Podle nich není každá vláda člověka nad světem a druhými lidmi pouze zneužitelná. V dějinách byla vždy fakticky zneužívána. To vedlo k zotročení a sebeodcizení lidí, což volá k zásadní nápravě. Je tu však ještě další věc. Židé znali dva druhy spravedlnosti. Ten první je totožný se spravedlností, která byla známá i u ostatních národů a kterou můžeme označit obratem „oko za oko, zub za zub“. Šlo o obnovení *statu quo*, o znovuzavedení porušené rovnováhy. Druhý typ spravedlnosti je totožný s postojem milosrdenství – proroci tvrdili, že součástí spravedlivého jednání je péče o slabé, sirotky, vdovy a cizince. Navíc Židé znali instituci tzv. „milosti-

vého léta“ – jednou za 7x7 let měly být všechny dluhy odpuštěny a všichni otroci propuštěni na svobodu. Jinak řečeno, nezdravé společenské poměry měly být periodicky zásadně sanovány. Spravedlnost proto neztotožňovali jen s bděním nad zavedenými poměry, ale i se snahou o to, aby lidská společnost směřovala k mesiášské době, v níž budou všechna zla odstraněna. V tomto duchu působila i Frankfurtská škola.

N: Pak je to tedy chvályhodné. Začínám mít k těmto lidem velkou sympatii.

F: Neoddávej se přílišnému nadšení! Frankfurtská škola pracovala na realizaci mesiášské éry, v níž už zákony nebudou něčím vnějším vůči lidem, nýbrž budou v nich dokonale vtěleny. Taková společnost bude tudíž anarchická, bez lidské autority, bez hierarchie, bez donucování. Každá jiná situace, v níž takové pořádky ještě nepanují, je pro ně odcizující a represivní. Cítí povinnost ji překonat. Možná víš, že v rámci židovství se postupně utvořily různé frakce, k nimž patřili například farizeové nebo saduceové. Saduceové nevěřili v nesmrtnost člověka, v duchovní oblast, ve zmrtvýchvstání, v transcendenci. Avšak i přesto doufali v příchod mesiášské doby. Její přísliby však promítali pouze do tohoto světa. Teologové tomu říkají *immanentizace eschatonu*. To samé učinili i příslušníci Frankfurtské školy. Byli to materialisté, kteří do sebe měli hluboce vepsanou mesiášskou ideu. Můžeme říct, že šlo o dědice starých saduceů. Stejně jako oni pracovali na projektu tzv. politického či sekulárního mesianismu. Starozákonní poslové Božích příslibů by je označili za falešné proroky. Odklonili se od plánu osvobození člověka, který není pouhým lidským konstruktem. V tom spatřuji důvod tragičnosti jejich počinání. Ještě budeme mít příležitost se nad tím zamýšlet.

Roman Cardal

PhDr. Roman Cardal, Ph.D., filosof

BIDEN CHCE SVOU VLÁDU ZAHALIT DO PLÁŠTĚ KATOLICTVÍ – NEDOVOLME MU TO

Joe Biden je „zbožný katolík“ – zhruba toto oznámila novinářům během první tiskové konference Bidenovy začínající vlády jeho tisková mluvčí.

Ti z nás, kdo sledují politiku, už toto tvrzení od Bidena slyšeli mnohokrát. Během své nedávné prezidentské kampaně Biden prohlásil, že k rozhodnutí utkat se s Donaldem Trumpem dospěl po jednom náhodném setkání s řádovými sestrami ve Vatikánu.

Nikdy bychom neměli posuzovat něčí vztah s Bohem ani vytyčovat meze Božímu milosrdenství, ale ono ani není třeba zkoumat svědomí Joe Bidena, abychom si všimli, že několik jeho nejvyšších priorit ve státní politice vyloženě odporuje neoddiskutovatelným naukám církve, k níž se hlásí.

Na jednu stranu prezident Biden tvrdí, že u katolických řádových sester nachází inspiraci, a zároveň slibuje, že pokud malé sestry chudých nebudou svým zaměstnankyním poskytovat farmaceutika vyvolávající potrat, podá na ně žalobu.

Proč Jen Psakiová, Bidenova tisková mluvčí, během své úplně první tiskové konference věnovala čas tomu, aby zástupce médií informovala o tom, že prezident Biden je zbožný katolík?

Tato informace od ní zazněla jako snaha uhnout před otázkou, zda Biden omezí „politiku Mexico City“, která nedovoluje, aby se v různých zemích světa financovaly z amerických peněz interrupce, a také Hydeův dodatek, který zakazuje financovat z federálního rozpočtu potraty v USA.

„Víc vám k tomu nemám co říct,“ sdělila Psakiová novinářům. Nabídla jim jen sdělení, že Biden je „zbožný katolík“.

Jinými slovy, zdá se, že mluvčí současné vlády je připravena odvolávat se na prezidentovo katolické vyznání s cílem vyhnout se zkoumavým otázkám na

Joe Biden v katedále sv. Matouše ve Washingtonu 20. ledna 2021. Foto: Lawrence Jackson / The White House / flickr

Jak se zdá, důrazné odsouzení zasluhují pouze některá porušení katolického učení – a pouze někteří politici. Jiným se dostává příležitostí nechat se vyfotit na příhodných místech.

jeho plánovaný politický postoj k státnímu financování potratů. Zprávy z 21. ledna naznačily, že „politiku Mexico City“ se Biden navzdory svému katolictví chystá zrušit, jakmile k tomu dostane příležitost.

Tyto problémy jsou možná zčásti způsobeny tím, že se Biden za desítky let své politické kariéry nesetkával ze strany katolických představitelů s téměř žádným odporem vůči svému tvrzení, že jeho osobní nesouhlas s interrupcemi

nemusí a ani by neměl přerůst v politiku aktivních kroků pro ochranu života. Na minimální odpor narazil i tehdy, když podlehl tlaku a svolil, že obrátí pěst Obamovy vlády na katolické vysoké školy a náboženské řády, které nesubvencují užívání antikoncepce.

V den Bidenovy inaugurace média vyzdvihovala jeho účast na mši ve washingtonské katedrále svatého Matouše, kde mu bylo dovoleno přijmout svátost oltářní. Když ale prezident Trump loni

TRADICE OTCŮ

Jen Psakiová, tisková mluvčí Bílého domu. Foto: Chandler West / The White House / flickr

Zdá se, že mluvčí současné vlády je připravena odvolávat se na prezidentovo katolické vyznání s cílem vyhnout se zkoumavým otázkám na jeho plánovaný politický postoj k státnímu financování potratů.

v létě jinde ve Washingtonu navštívil svatyni Jana Pavla II., washingtonský arcibiskup tuto cestu jednoznačně odsoudil a prohlásil za „nepochopitelné a zavrženíhodné, že nějaké katolické prostory dovolí, aby byly tak nehorázně zneužívány a nakládalo se s nimi způsobem, který porušuje naše církevní zásady“.

Jak se zdá, důrazné odsouzení zasluhují pouze některá porušení katolického učení – a pouze někteří politici. Jiným se dostává příležitosti nechat se vyfotit na příhodných místech.

Podobně nejasný postoj se v hojné míře vyskytuje i jinde v církevní hierarchii. 20. ledna jeden katolický zdroj uvedl, že biskupská konference USA na žádost vatikánského Státního sekretariátu pozdržela vydání kritického vyjádření k Bidenovým politickým postojům vůči potratům a náboženské svobodě. Když se toto znamenité pastýřské prohlášení nakonec přece jen dostalo na veřejnost, jeden přední americký kardinál ho označil jako „neuvážené“ a polemizoval s tím, jakým způsobem bylo vytvořeno, přičemž

podstatné problémy, na něž to prohlášení v souvislosti s novou vládou upozorňuje, zcela opominul.

Na tyto otázky si Američané od prezidenta Bidena zaslouží mnohem lepší reakci, než je tato snaha zastřít jeho nesoulad s církevním učením líným poukazem na jeho údajné katolictví. Financování potratů již plně obnovil. Američtí katolíci – zejména ti, kteří ho podporují – musí od svého bratra ve křtu požadovat něco lepšího.

Alexandra deSanctis

Catholic Herald

Přeložila Alena Švecová

Alexandra deSanctis

píše pro National Review a Catholic Herald

Ze spisu „O jednotě církve“ (De catholicae Ecclesiae unitate), nejobsáhlejšího díla sv. Cypriána, biskupa a mučedníka (†258) Caput XXVI. Quantum distamus a fervore primorum fidelium

U nás bohužel se zmenšila tak jednoduše, že i štedrost v jednání utuchla. Tehdy prodávali domy a statky, a ukládající si poklady v nebi, vše, co stržili, přinášeli apoštolům na rozdělení mezi chudé.

My nedáváme nyní ani desátků a ačkoliv Pán přikazuje prodati, spíše kupujeme a zvětšujeme. Tak v nás vymizel žár víry, tak vychladla mezi věřícími horlivost. A proto Pán, jako by předvídal naše časy, praví: „Když přijde Syn člověka na svět, zda nalezne víru na zemi?“ (Lk 18, 8) A hle, předpověď jeho se naplňuje: už není víry v bážni Boží, v zákonu spravedlnosti, v lásce. Nikdo nemyslí na strašnou budoucnost, nikdo nemyslí na hněv Páně, ani na hněv Boží; nikdo neuvažuje, s jakými tresty se setkají nevěrci a že zrádcům jsou určena věčná muka.

Toho všeho by se naše svědomí obávalo, kdyby věřilo. Protože nevěří, nebojí se. Kdyby však věřilo, varovalo by se: kdyby se varovalo, vyvázlo by.

Probudme se již, pokud můžeme, bratři nejmilejší, a přerušivše spánek staré nečinnosti, bděmež v plnění a ostříhání příkazů Páně. Budme takoví, jakými nás chce on míti, když praví: „Buďte vaše bedra přepásána a hořte svíce v rukou vašich a vy buďte podobni lidem, kteří čekají na pána svého až se vrátí ze svatby, aby, když přijde a zatluče, hned mu otevřeli. Blažení služebníci ti, které Pán, přijda, nalezne, jak bdí.“ (Lk 12, 35, 37)

Musíme se tedy opásati, aby, až přijde tažení do pole, nás nezastal nepřipravené a neopášané. Ať svítí v dobrých skutcích světlo naše a září, aby nás samo přivedlo z noci tohoto života do světla věčného jasu. Starostlivě očekávejme v bedlivosti náhlý příchod Páně, aby, když on zaklepe, bděla naše víra a za svou bdělost obdržela od Pána odměnu. Jestliže tyto příkazy budou zachovávány, jestliže těchto napomenutí a naučení budeme poslušni, pak spíce, nemůžeme být přemoženi klamem ďábelským; jako sluhové ostrážiti budeme panovati s Kristem Vládce.

CO KDYŽ BUDOU NAKONEC NA COVID-19 VŠICHNI POZITIVNÍ?

Čistě proto, abychom si trochu ujasnili, jak uvažujeme, představme si jednu nepřijemnou možnost: že se dřív nebo později covidovým virem (a možná i opakovaně, pozn. red.) nakazíme všichni.

Není to tak docela nereálné. Roušky a zachovávaní odstupu šíření nemoci nezastavily. Navzdory bolestným a obtěžujícím vládním omezením, uvaleným na naše chování, se virus šíří dál – v poslední době dokonce zvýšenou rychlostí a v různých mutacích. Vakcíny jsou přinejlepším neověřené; nemusí fungovat a jejich možné vedlejší účinky nahánějí strach. Odborníci (každopádně alespoň někteří) nám říkají, že kolektivní imunitu v dohledné budoucnosti realisticky očekávat nelze.

Jiní odborníci ovšem tvrdí, že ve skutečnosti máme ke kolektivní imunitě velmi blízko. Jejich argumenty sice média hlavního proudu (jež upřednostňují senzační špatné zprávy) a ambiciózní politici (kteří si vychutnávají nově nabytou moc) většinou ignorují, ale na mě tito odborníci působí přesvědčivěji. V tomto sloupku se však nevěnuji vědeckým argumentům, k jejichž hodnocení tak jako tak nejsem kompetentní. Provádím zde myšlenkový experiment. Co když se nakazíme všichni?

Takže dejme tomu, že víte, že tou chorobou nakonec onemocníte. Pokud se těšíte poměrně dobrému zdraví, je velmi nepravděpodobné, že vás Covid zabije. Třeba ani nebudete mít žádné příznaky. Nebo vám možná bude několik dnů, případně i týdnů špatně. Mohou se objevit i některé přetrvávající následky. Pravděpodobně však přežijete.

Kdybyste věděli, kdy přesně se nakazíte, mohli byste podniknout několik kroků k tomu, abyste zvýšili pravděpodobnost, že se rychle uzdravíte. Zdravě se stravovat. Dodávat svému tělu dostatečný přísun vitamínu D. Pravidelně cvičit. Nekouřit. Umírněně pít alkohol. Jinými slovy, co nejvíc se snažit ochránit své zdraví a zajistit, aby váš imunitní systém fungo-

Foto: Jana Chadimová / Člověk a Víra

val co nejlépe. Je ale samozřejmé, že to všechno byste měli dělat každopádně.

Měli byste v takovém případě nosit roušku, zachovávat odstup a zůstat doma? Kvůli sobě nikoli. K čemu by to bylo dobré? V našem scénáři přece víte, že se tím virem jednoho dne nakazíte. Proč tedy odkládat nevyhnutelné? Dokonce byste možná raději chytili mírnou dávku rovnou, dokud se na to cítíte. Kdo ví? Možná přichází zákeřnější nápor nemoci a lidé, kteří už jeden útok přežili, budou pravděpodobně imunní. I když jste teď zdraví, kdo ví, jaké zdravotní problémy se u vás mohou vyskytnout v budoucnu, takže pak nebudete schopni s nákazou bojovat. Celkem vzato se jako lepší může jevit to, když povedete svůj normální život a přijmete skutečnost, že se jednoho dne nakazíte.

Na základě teorie, že byste mohli být infekční, aniž byste o tom věděli, a takto přenášet virus dál, jste však vybízeni k tomu, abyste kvůli druhým roušku nosili. V našem scénáři je ovšem i tato logika sporná. Pokud se Covidem dříve či později nutně nakazí každý, co všechno byste měli obětovat pro to, abyste odložili něčí den zúčtování? Pro velkou většinu bude

období s Covidem představovat určité nepohodlí. Zní to necitlivě? Mějte na paměti, že většina lidí, kteří se virem nakazí, žádné znatelné příznaky neprožijí. Jistě, jiní utrpí něco víc než jen obyčejné „nepohodlí“, ale tomu zabránit nemůžete.

Ano, je tu ještě jiný scénář – ten, který je před vámi vykreslován znovu a znovu. I když se cítíte dobře, mohli byste být infekční, aniž o tom víte, a mohli byste virus předat někomu dalšímu a ten někdo by mohl být oslabený, takže byste mohli nepřímou a nechtěnou způsobit něčí úmrtí na Covid. Je to sice značně nepravděpodobné, ale ne nemožné. Je jasné, že zcela jistě nechcete být zodpovědní za předčasnou smrt svého bližního.

Ale počkat. Podívejme se pozorně na to, co jsme právě popsali. Co v tomto či jiném kontextu znamená „předčasná“ smrt? (Existuje snad něco jako „dobře načasovaná“ smrt?) Smrt čeká každého z nás, jenom nevíme kdy. „Bděte tedy, protože neznáte den ani hodinu,“ varuje nás Ježíš (Mt 25,13).

Katolíci směle prohlašují, že každý člověk má právo na život. Nikdo však nemá „právo“ uniknout smrti. Nemůžeme své bližní ochránit před vyhlídkou

Foto: © Zdeněk Poruba / Člověk a Víra

na smrt z přirozených příčin a nemoc přirozenou příčinou je. Samozřejmě se vyhýbáme jednání, u něhož je pravděpodobné, že by nemoc šířilo, a proto zodpovědní lidé zůstávají doma, když jsou nemocní. Nemůžeme však eliminovat všechny možné způsoby přenosu infekce. Dokud budou lidé žít s druhými, nemoc se šířit bude a některým přivede smrt.

Dovolte mi dotáhnout svůj myšlenkový experiment ještě o krok dál. Představte si – realitě navzdory –, že byste dokázali předpovědět, kdy zemřete. Představte si, že byste věděli, že za mě-

síc budete mrtví. Chtěli byste se izolovat od svých sousedů, přátel a příbuzných? Stáhli byste se úplně ze společenského života? Nedělali byste naopak, co byste mohli a dokud byste mohli, abyste si užili společnosti těch, které máte rádi?

Nebo dejme tomu, že byste věděli, že do roka zemřete, ale přesné datum by záviselo na tom, jaká preventivní opatření byste přijali. Stáhli byste se tehdy a zůstali sami ve sterilní místnosti, abyste co nejvíc prodloužili svůj pobyt na tomto světě? Nebo byste chtěli dál žít normálním životem? Kolik týdnů normálního

stavu byste vyměnili za týden života navíc v izolaci?

Stonewall Jackson proslul nejen jako geniální strateg, ale také svou osobní statečností v boji. Když se ho zeptali, jak to, že vypadá, jako by ho střelba a výbuchy kolem vůbec nevzrušovaly, odpověděl: „Dobu mé smrti pevně stanovil Bůh. To není moje starost. Na mně je, abych byl vždycky připravený, ať mě zastihne kdykoli.“ To je dobrá rada pro každého z nás, zatímco čekáme, než panika způsobená Covidem opadne.

Phil Lawler
Catholic Culture
Přeložila Alena Švecová

Phil Lawler
spisovatel, zpravodajský ředitel a hlavní analytik webu CatholicCulture.org

Pozn. redakce: Rádi bychom předešli nedorozumění, že snad v rámci naší redakční činnosti zpochybňujeme závažnost (jakéhokoliv) onemocnění nebo dokonce znevažujeme nutná omezení a skutečně ohromné nasazení zdravotníků. Tento text přinášíme zejména pro jeho eschatologický přesah, protože se domníváme, že na „šťastnou hodinku smrti“ se připravujeme nesprávnými prostředky.

Z nabídky nakladatelství a knihkupectví PAULÍNKY

NAKLADATELSTVÍ PAULÍNKY • Jungmannovo nám. 18, 110 00 Praha 1,
tel.: 224 818 757, on-line knihkupectví: www.paulinky.cz, objednavky@paulinky.cz

Jacques Philippe: Hledej pokoj a zůstaň v něm

Bůh je Bohem pokoje. Často se zneklidňujeme a chceme všechno vyřešit sami, ačkoli by bylo účinnější zůstat pokojně před Božím pohledem a nechat jej jednat, s moudrostí a mocí nekonečně větší, než je ta naše. Kniha vychází v překladu Kateřiny Lachmanové. Brož., 104 s., cena 129 Kč, 3. vydání

Anna Mátiková FSP: Křížová cesta pro uspěchané

Tato křížová cesta chce dodat odvahu a chuť k modlitbě těm, kteří si na pobožnost křížové cesty se všemi náležitostmi z různých důvodů netroufají. Brož., 40 s., cena 45 Kč

PROČ JE CTNOSTNÝ ŽIVOT KLÍČEM KE ŠTĚSTÍ

Stejně jako křesťané i mnozí starověcí filozofové chápali nutnost sebeovládání.

Každý nadšený příznivec teologie – nikdy bych nepoužil termín podivín – se v určitém okamžiku začne řadit k jedné ze dvou frakcí: k tomistickým aristotelikům nebo augustinovským platonikům. Jistě, všechny tyto spory jsou tak trochu hloupé. Když čteme Augustinův komentář k Boethiovi, rychle si uvědomíme, že andělský doktor je stejně augustinovský jako „platonštější“ teologové, například Bonaventura. Existují však mnohem horší věci, o nichž lze vést spory. Většina mých přátel jsou studenti Thomas Aquinas College, takže jsem obvykle jediným augustinovcem. Ale to nevadí.

Tertulliana by to samozřejmě netěšilo. Tento muž, který je obecně považován za zakladatele západní teologie, nevyužíval myšlenky předkřesťanských filozofů. „Co mají Atény společného s Jeruzalémem?“ ušklíbl se pohrdavě. Přesto si toto opovržení klasickou filozofií nezískalo mnoho příznivců kromě některých radikálních kalvinistů. Většina křesťanů (a všichni katolíci) následuje Augustina, který učil, že „pravda patří svému Pánu, ať už se nachází kdekoli, i kdyby byla shromážděna a uznávána třeba v pohanské literatuře“.

Tato úcta k velkým myslitelům starověku vedla tradiční scholastiky – a mezi nimi i Tomáše Akvinského –, aby polemizovali s averroisty o významu Aristotela. To zase vedlo k rozvoji filozofie jako disciplíny, jak ji známe a provozujeme dnes. Neexistuje na světě žádný seriózní myslitel, který by přímo či nepřímo nebyl ovlivněn Tomášem Akvinským.

„Je velký rozdíl mezi tím, jaký život je a jaký by měl být.“

Proto se moderní historikové mylí, když dělají tlustou čáru mezi údajně nevzdělaným a pověřčivým středověkem a světtáckou, učenou Evropou doby renesance. Byl to právě Machiavelli, zcela typický renesanční myslitel, kdo opovrhoval filozofii. „Je totiž velký rozdíl mezi tím, jaký

Matthias Grünewald: Svatý Erasmus a sv. Mořic (1520 až 1524)

život je a jaký by měl být,“ napsal ve *Vladařovi*. „Ten, kdo si nevšímá reality a nechce vidět, jací lidé jsou a staví spíše na svých přáních a představách, jak by svět vypadat měl, nedopadne dobře.“ Zatímco Erasmus varoval svého křesťanského knížete, že „pokud nebudeš filozofem, nemůžeš být panovníkem – pouze tyranem“. Erasmus a jeho přítel, velký mučedník Thomas More, jsou často nazýváni „křesťanskými humanisty“. Augustin a Tomáš Akvinský by je považovali prostě za „katolíky“.

Ale proč o sobě smýšlíme jen jako o aristotelovcích a platonících? Existuje celá škála klasických filozofií, z nichž by křesťané mohli čerpat. A nejvíce přehlížené jsou bezpochyby ty, které se táží, co to znamená vést dobrý a hodnotný život.

Stoik v zajateckém táboře

Například stoicismus – přesvědčení, že pravého štěstí lze dosáhnout překonáním rozkoše i bolesti – se dnes těší určité renesanci. Kontradmirál James Stockdale, známý spíše jako spolukandidát Rosse Perota v prezidentských volbách v roce 1992, vyjadřoval stoikům vděk, že díky tomuto přístupu dokázal přežít sedm let jako zajatec ve vietnamském válečném

táboře. Ve své mimořádné knize *Courage Under Fire: Testing Epictetus's Doctrines in a Laboratory of Human Behavior* Stockdale tvrdí, že stoicismus a křesťanství jsou vzájemně slučitelné:

Stoici byli sice pohané, avšak vyznávali monoteistické, přírodní náboženství, a velmi silně přispěli ke křesťanskému myšlení. Pojetí Boha jako Otce a bratrství lidí bylo stoickým konceptem již před vznikem křesťanství. Jeden z jejich raných teoretiků, jenž se jmenoval Chryssippus, vytvořil analogii toho, co bychom mohli nazvat duší vesmíru, s lidským dechem, v řečtině *pneuma*. Lze říci, že toto stoické pojetí nebeského *pneumatu* je praotcem křesťanského pojetí Duchu svatého. Svatý Pavel, helenizovaný Žid vychovaný v Tarsu, stoickým měšťákem v Malé Asii, vždy používal řecké slovo *pneuma*, dech, pro označení „duše“ ... Stejně jako jeho křesťanské protějšky, kalvinismus a puritanismus, i stoicismus ve své době vytvořil významné a silné osobnosti. Teoretická nauka o nemilosrdné dokonalosti skutečně utvářela odvážné a ctnostné muže se skvělou pověstí.

Klíčem ke štěstí je lidský rozum

Nehledě na poznámky o kalvinismu

a puritanismu nejedná se o špatnou knihu a i my se můžeme přiblížit Bohu prostřednictvím studia této cesty „nemilosrdné dokonalosti“. Časopis *The Nation* otiskl skvělou recenzi nové knihy o ateistickém neostoicismu. Recenzent, brazilský profesor na McGillově univerzitě, vysvětluje, proč přesvědčený stoik potřebuje rozumného boha–stvořitele:

Podle stoiků Zeus stvořil vše včetně lidských bytostí, aby maximalizoval dokonalost světa. To, co lidi od ostatního světa odděluje, je jejich podíl na Diově rozumové přirozenosti, a mohou tudíž pomoci uskutečňovat jeho plán tím, že přijmou osud, který jim přidělil. Jsme jedinou součástí vesmíru, která nefunguje slepě, ale dokáže se chopit svého úkolu a dobrovolně jej vykonat. Klíčem ke štěstí je tedy lidský rozum, který nám umožňuje pochopit Diovův plán a poté řídit náš život v souladu s ním.

Stoická představa života v souladu s Božím plánem se nápadně podobá našemu pojetí. „Štěstí tvého života závisí na kvalitě tvých myšlenek,“ vysvětluje Marcus Aurelius v *Hovorech k sobě*. „Proto se tedy střež a dbej na to, abys nechoval žádné představy neodpovídající ctnosti a ro-

zumné povaze.“ Mohli bychom to nazvat vyhýbání se blízké příležitosti k hříchu. A Seneca říká: „Každý večer bychom měli sami sebe volat k odpovědnosti: kterou slabost jsem dnes překonal? Jakou vášeň jsem ovládl? Jakému pokušení jsem odolal? Jaké ctnosti jsem dosáhl? Naše zlozvyky se budou zhoršovat, jestliže se z nich nebudeme denně zodpovídat.“ Zní to skoro jako zpytování svědomí.

Stoicismus je úzce spjat s kynismem, o kterém někteří badatelé tvrdí, že ovlivnil Ježíše Krista. Kynikové jako Diogenés věřili, že ctnost je jediným dobrem v nás a že bychom o ni měli usilovat tím, že se zřekneme všech světských dober: sexu, bohatství a moci. Jakákoli podobnost s Kristovými kázáními je téměř jistě náhodná, ale podobnost je to nicméně zarážející. A z četby jejich děl se lze leccos dozvědět o každodenní praxi křesťanského života.

Být filozofem = být křesťanem

Erasmus správně podotkl, že „být filozofem je v podstatě totéž jako být křesťanem, pouze terminologie se liší“. Takže bychom měli číst Aristotela a Platóna, jistě – ale také Epiktéta, Diogena a všech-

ny geniální myslitele starověku. Budeme příjemně překvapeni, jak často se v církevních pokynech k vedení bezhříšného života ozývají filozofové, kteří neznali Boha, natož jeho tresty. Měli bychom si často připomínat, že cesta ctnosti není jen prostředkem, jak se dostat do nebe. Činí nás šťastnějšími i v tomto životě. Žít v souladu s přirozeností znamená žít způsobem, jaký pro nás zamýšlel náš Bůh Stvořitel. Je to takřkajíc život, pro jaký jsme byli stvořeni.

A neměli bychom se nechat odradit ani od hledání moudrosti u myslitelů starověku. Jak řekl Justin Martyr: „Veškerá pravda, ať už se nachází kdekoli, patří nám křesťanům.“

*Michael Warren Davis
Catholic Herald
Přeložil Pavel Štíčka*

*Michael Warren Davis
novinář a spisovatel*

Z nabídky nakladatelství Dauphin

NAKLADATELSTVÍ DAUPHIN DANIELA PODHRADSKÉHO

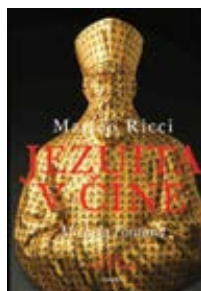
Podleší 12, 378 81 Staré Město pod Landštejnem • tel.: 777 120 613, www.dauphin.cz, dan@dauphin.cz

Patrick Leigh Fermor: Čas mlčení

Spirituální cestopis. Velký cestovatel Patrick Leigh Fermor v *Čase mlčení* putuje po tajemných krajinách ducha, ducha křesťanského mnišství. Je to cesta po podivuhodných místech i cesta časem. V tichu širokých zdí objevuje hlubokou krásu mnišského života, strohosti, kázně a kontemplance.

Žije spolu s benediktiny v opatstvích St. Wandrille a Solesmes. Tíhu bažin a definitivního mlčení sdílí s cisterciáky přísné observance, trapisty v La Grande Trappe.
Cena: 248 Kč (186 Kč sleva: 25%), 168 stran

Michela Fontana: Matteo Ricci – Jezuita v Číně

Jezuita v Číně je nejen prvotřídní životopis oceněný prestižní Grand Prix de la Biographie Politique, ale především dokument o prvním závažném setkání kultury křesťanské s kulturou čínskou.

Kniha líčí životní dobrodružství Mattea Ricciho (1552–1610) ctěného jako symbol prvního setkání Evropy a Číny. Tento jezuitský misionář jako první Evropan dlouhodobě pobýval v Říši středu.

Cena: 448 Kč (336 Kč sleva: 25%), 416 stran

NEUSTÁLE ROZMLOUVÁM S DOBRÝM BOHEM

„Co je třeba vědět o Synodální cestě“ je název eseje Hanse Feichtingera v magazínu *First Things*, v němž se zamýšlí nad celým fenoménem v širším kontextu. „Synodální cesta chce Církev připravit na 21. století, očistit ji od minulých hříchů a selhání a vybavit ji pro její poslání. To jsou dobré cíle. Ale navržené prostředky zůstávají prozatím nepřesvědčivé,“ píše Feichtinger. „Církev v Německu se zamilovala do svých vlastních struktur a své role v německé společnosti – společnosti, která kdysi bývala křesťanská, ale nyní je post-křesťanská. To vede k nelichotivým rozporům. Uzavření jakékoliv (státem financované) teologické instituce se pokládá za katastrofu, kdežto rezignace na katolické tradice, a to až po zpochybnění svátostné struktury Církve, je téma pro diskusi. Otcové 2. vatikánského koncilu se musí v hrobě obracet.“ (Píšeme v naší pravidelné týdenní rubrice s názvem *Týden ve světě katolickými očima* na webu rcmonitor.cz, navštivte nás!).

Svatý Otec František k postní době mj. ve svém poselství píše: „Samaritánka, kterou u studny Ježíš prosí, aby mu dala napít, nechápe, když jí říká, že by jí mohl nabídnout živou vodu“ (Jan 4,10). Zpočátku si samozřejmě myslí, že jde o skutečnou vodu. Ježíš má ale na mysli Ducha Svatého, toho, kterého nám dá v plnosti ve velikonočním tajemství, aby v nás rozlil naději, která nezklame. Když Ježíš oznamoval své utrpení a svou smrt, zároveň zvěstoval naději: „třetího dne bude vzkříšen“ (Mt 20,19). Ježíš hovoří o budoucnosti, která se před námi otevírá díky Božímu milosrdenství. Doufat s ním a díky němu znamená věřit, že dějiny nekončí s našimi chybami, násilím, nespravedlností a hříchem, které přibíjí na kříž Lásku. Znamená to čerpat z jeho otevřeného srdce Otcovo odpuštění. Žijeme v době plné obav, pocitu-

Foto: © Lucie Hornikova / Člověk a Víra

jeme nejistotu a vlastní křehkost. Slova o naději proto mohou provokovat. Ale postní doba je tu, abychom měli naději, abychom znovu obrátili svůj zrak k trpělivosti Boha, který neustále pečuje o své stvoření.“ Amen. // No, ale doplňuje jinde, a to v poselství pro videokonferenci pro Světovou organizaci pro výživu a zemědělství Spojených národů: „Fazole, hrách, boby a cizrna jsou pokorné a silné plody země, v kterých se nezrcadlí okázalost“, píše papež v listě, nesoucím podpis sekretáře pro vztahy se státy, arcibiskupa Gallaghery. „Luštěniny jsou ušlechtilou potravinou, která se vyznačuje ohromným potenciálem na posílení potravinové bezpečnosti v celém světě. Postrádají hrdost a nehonosí se přepychem, ačkoli jsou podstatnou součástí zdravé diety.“

Vládě nebyl prodloužen nouzový stav. Co to znamená pro církve? V těchto dnech (dva dny po této rozhodující události) nevíme nic konkrétního, ale slova generálního sekretáře ČBK jsou povzbuzující: „Situaci sledujeme a jakmile budeme k dispozici nějaké konkrétní informace,

zveřejníme je. Za všech okolností platí, že bychom neměli opouštět horlivý náboženský život, protože Bůh je stále týž a být s ním v živém vztahu je stále stejně zásadní a podstatné.“ Sám Bůh stačí, říká už Terezie z Avily, že ano?

Věřte v Pána Boha. Vážně. Sr. André Randon, která je nejstarší obyvatelkou Evropy, oslavila své 117. narozeniny a právě vyhrála boj s koronavirem. Za nejtěžší věc v době nemoci považovala nemožnost účastnit se eucharistie. Sestra André se narodila 11. února 1904 a patří do kongregace milosrdných sester sv. Vincence de Paul, u nás známých jako Vincentky. Za celý svůj řeholní život ani jednou nevynechala mši svatou. Mluvila také o tom, že posilu hledá v modlitbě: „Neustále rozmlouvám s dobrým Bohem. Když se něco daří, vyprávím mu o tom, a někdy Mu vytýkám, že mě opouští.“

Potřebujeme ještě více impulsů pro tuto postní dobu?

-zd-